

TEISĖJŲ TARYBOS TEISMŲ ADMINISTRAVIMO KOMITETAS

L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 251 4188, faks. (8 5) 268 5187

Teisėjų tarybai

2021-03-31 Nr. 5TV-3-(4.6.6)

DĖL DARBO KRŪVIO TOLYGUMO APYLINKIŲ TEISMUOSE VERTINIMO

Teisėjų taryboje gautas Klaipėdos apygardos teismo (toliau – Teismas) raštas, kuriuo prašoma Teisėjų tarybos pateikti išankstinę nuomonę, t. y. rekomenduoti apygardų teismams vieningą apylinkių teismų darbo krūvio tolygumo vertinimo metodiką pagal Teismo rašte pateiktus klausimus. Teismas atkreipia dėmesį, kad Administravimo teismuose nuostatų, patvirtintų Teisėjų tarybos 2015 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 13P-140-(7.1.2) (toliau – Nuostatai), 21^{1.1.1.}-21^{1.1.6.} papunkčiuose nurodytų duomenų vertinimo būdų gali būti ne vienas, taip pat kyla neaiškumų gretinant įvairius duomenis ir ieškant bendro vardiklio jų palyginimui. Teismas kelia klausimus dėl šių vertinimo aspektų ir duomenų: dėl apylinkių teismų administracinės veiklos priežiūros subjekto veiklos ribų; dėl gautų, išnagrinėtų, neišnagrinėtų (vertinamo laikotarpio pradžioje ir pabaigoje) bylų skaičiaus; dėl neišnagrinėtų bylų likučio susidarymo priežasčių ir vidutinės bylų nagrinėjimo trukmės vertinamo laikotarpio pradžioje ir pabaigoje vertinimo; dėl padėjų skaičiaus, jo pokyčio (dinamikos) nurodytu laikotarpiu vertinimo.

Teisėjų taryba pavedė Teismo raštą svarstyti Teismų administravimo komitetui (toliau – Komitetas) ir pateikti siūlymus Teisėjų tarybai.

Nuostatų 21 punkte nustatyta, kad apygardos teismo pirmininkas, kaip administracinės veiklos priežiūros subjektas, pagal galimybes teikia metodines rekomendacijas apylinkių teismams ir siekia vienodinti vidinį teismų administravimą (teismo pareigūnų organizacinę veiklą ir šios veiklos priežiūrą); apie pateiktas metodines rekomendacijas administracinės veiklos priežiūros subjektas raštu informuoja Teisėjų tarybą, o jei teikiant rekomendacijas kyla diskutuotinų klausimų, administracinės veiklos priežiūros subjektas gali kreiptis į Teisėjų tarybą, prašydamas pateikti išankstinę nuomonę atitinkamu klausimu.

Komitetas, atsižvelgdamas į Nuostatuose įtvirtintą Teisėjų tarybos kompetenciją, teikia nuomonę dėl Teismui kylančių klausimų išorinio teismų administravimo srityje.

Dėl apylinkių teismų administracinės veiklos priežiūros subjekto veiklos ribų

Teismas klausia, koks uždavinys keliamas apylinkių teismų administracinės veiklos priežiūros subjektui ir kokios šio subjekto ribos analizuojant apylinkių teismų teisėjų darbo krūvį, vertinant, ar jis yra tolygus; ar konstatavus esminį darbo krūvio skirtumą, galima perduoti nagrinėti kitam apylinkės teismui tik civilines bylas; ką konkrečiai įvertinti, atsižvelgiant į tai, kad skirtinguose apylinkių teismuose (rūmuose) egzistuoja skirtinga specializacijų nagrinėjant atitinkamų kategorijų bylas nustatymo praktika; kokie galimi duomenų vertinimo būdai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 104 straipsnio 1 dalies 1 punktu, atitinkamo apygardos teismo pirmininkas Nuostatų nustatyta tvarka atlieka apylinkių teismų administracinės veiklos priežiūrą. Apygardos teismo pirmininkas, kaip administracinės veiklos priežiūros subjektas, pagal galimybes teikia metodines rekomendacijas apylinkių teismams ir siekia vienodinti vidinį teismų administravimą (teismo pareigūnų organizacinę veiklą ir šios veiklos priežiūrą). Darbo krūvio skirtumus tarp apylinkės teismo rūmų sprendžia atitinkamo teismo pirmininkas, tam naudodamas vidinio administravimo priemones, pvz., Teismų įstatymo 36 straipsnio 11 dalyje numatytą bylų persikirstymą tarp teismo rūmų, teisėjų specializacijų atskirų kategorijų byloms nagrinėti nustatymą. Taigi, pirminį darbo krūvio tolygumo tarp teismo rūmų vertinimą atlieka bei imasi reikalingų priemonių jam užtikrinti, atitinkamo teismo vidinis administratorius (teismo pirmininkas). Atsižvelgiant į tai, siekiant suvienodinti apygardos teritorijoje veikiančių apylinkių teismų praktiką taikant vidinio administravimo priemones, siūlytina bendru apygardos teritorijoje veikiančių teismų pirmininkų sutarimu nustatyti vienodą vertinimo

metodiką: periodiškumą (pvz., darbo krūvio tolygumo vertinimą atlikti kas ketvirtį), vertinamąjį laikotarpį (pvz., paskutiniai 6 veiklos mėnesiai), susitarti dėl vertintinų statistinių duomenų grupių (vertintinos statistikos) ir vieningų jų vertinimo rodiklių. Pagal bendrą metodiką įsivertinta kiekvieno apylinkės teismo darbo krūvio statistika bei informacija apie vidinio administratoriaus priimtus sprendimus dėl krūvio tolygumo užtikrinimo perduotina kas pusmetį vertinti išorinį administravimą atliekančiam apygardos teismo pirmininkui. Išorinis administratorius analizuoja apylinkių teismų pagal susitarimą pateiktus statistinius duomenis, vertina apylinkių teismų pirmininkų taikytas priemones, priimtus sprendimus dėl krūvio tarp rūmų lyginimo.

Pastebėtina, kad *esminio darbo krūvio* skirtumo požymiai Nuostatuose nėra apibrėžti, todėl dėl jų turi būti sprendžiama individualiai vertinant atskirų teismų darbo krūvius. Esminis teismų darbo krūvių skirtumas gali būti konstatuojamas tik įvertinus visumą aplinkybių ir teismų veiklos rodiklių, įtvirtintų Nuostatų 21¹.1.1.- 21¹.1.6 papunkčiuose ir kurių sąrašas nėra baigtinis. Taigi, kaip minėta, yra tikslinga apygardos teritorijoje veikiančių teismų susitarimu nusistatyti vienodą vertinimo metodiką, atsižvelgiant į teismų (rūmų) specifiką.

Komiteto nuomone, teismų administracinės veikos priežiūros subjektas gali konstatuoti *esminį* darbo krūvių skirtumą tik įvertinęs visų, o ne tik civilinių bylų, darbo krūvio skirtumą. Tačiau šiuo metu proceso įstatymuose numatyta galimybė kitam apylinkės teismui perduoti nagrinėti tik civilines bylas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 34 straipsnio 2 dalis). Taigi, sprendžiant dėl krūvio lyginimo priemonių taikymo, mažesnį krūvį turinčiam apylinkės teismui turėtų būti perduodamos nagrinėti tik civilinės bylos. Kitų tipų bylų perdavimas galimas tik atitinkamai pakeitus proceso įstatymus.

Skirtinguose apylinkių teismų rūmuose esant tam tikrų bylų nagrinėjimo specializacijai, išorinis administratorius turėtų vertinti bendrą teismo rūmų darbo krūvį, t. y. vidutinį išnagrinėtų baudžiamųjų, civilinių ir administracinių nusižengimų bylų kiekį, tenkantį 1 faktiškai dirbusiam teisėjui.

Dėl gautų, išnagrinėtų, neįnagrinėtų bylų skaičiaus

Teismas klausia, kurie duomenys, generuojami Lietuvos teismų informacinėje sistemoje (toliau – LITEKO), turi būti įskaičiuojami, o kurie – ne (pvz., ar įtrauktinos vykdymo procese teismų gaunamos, išnagrinėjamos, neįnagrinėtos bylos); kuriais duomenimis – pačių teismų generuojamais ar sugeneruotais Nacionalinės teismų administracijos (toliau – NTA), turėtų vadovautis išorinį administravimą atliekantys subjektai; ar statistiniai duomenys apie gautų/išnagrinėtų/neįnagrinėtų bylų vienetų (skaičius) galėtų būti vertinami Teisėjų tarybos nustatytų ir galiojančių bylų pagal tipą sudėtingumo koeficientų aspektu (atitinkamų bylų skaičius pagal kiekvieną tipą ir jo žymėjimą sudaugintas su atitinkamu sudėtingumo koeficientu).

Komitetas pažymi, kad bylų srautai (gautų bylų skaičius) yra pagrindinis teismų veiklos rodiklis, pagal kurį vertinama teismo paslaugų paklausa tam tikroje teritorijoje ir lemiantis teismų užimtumą. Taigi, sprendžiant dėl darbo krūvio skirtumų, *gautų* bylų skaičius turėtų būti generuojamas ir įskaičiuojamas. Detali išnagrinėtų bylų statistika atspindi NTA kiekvieną pusmetį generuojamose teisėjų darbo ataskaitose (forma 0101), kuri turi būti analizuojama ir įvertinta. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtose ataskaitose išnagrinėti teikimai ir prašymai vykdymo procese yra apskaitomi atskirame stulpelyje nuo bylų, tačiau jie yra įtraukiami skaičiuojant bendrą teisėjų darbo krūvio rodiklį (kaip ir ikiteisminio tyrimo teisėjų veiksmi). Taigi, šie duomenys turėtų būti vertinami kompleksiskai kartu su statistiniais duomenimis apie išnagrinėtas bylas. Pastebėtina, kad skirtingu laikotarpiu sugeneruotose ataskaitose bylų (ypač civilinių) kiekiai nežymiai gali pasikeisti, jeigu teismas per ataskaitų generavimo laikotarpį keitė LITEKO įvykius civilinių bylų kortelėse (pvz., įvedė antrą išnagrinėjimo rezultatą arba panaikino seną ir įvedė naują ir pan.).

Statistinius duomenis pagal nustatytus LITEKO funkcionalumus ir teismui priskirtas naudotojo roles gali susigeneruoti pats teismas arba kreiptis į LITEKO valdytoją NTA, jei tam tikrų duomenų sugeneravimui teismui, kaip LITEKO naudotojui, nesuteikti reikalingi įrankiai. Teismo ir NTA generuojamų statistinių duomenų šaltinis yra tas pats – LITEKO, todėl išorinį administravimą atliekantis subjektas gali naudoti tiek teismo sugeneruotus duomenis, tiek pateiktus NTA.

Remiantis Darbo krūvio teismuose skaičiavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Teisėjų tarybos 2015 m. gegužės 29 d. Nr. 13P-79-(7.1.2), 3 punktu, vieni iš pagrindinių dėmenų apskaičiuojant

teismo (teismo rūmų) darbo krūvio rodiklį yra išnagrinėtų bylų skaičius ir *bylų sudėtingumas*. Taigi, išnagrinėtų bylų sudėtingumas yra automatiškai įtraukiamas apskaitant darbo krūvio rodiklius. *Gautų ir neišnagrinėtų bylų sudėtingumo* vertinimas tiesiogiai nenumatytas Nuostatų 21¹ punkte. Atsižvelgiant į tai, rekomenduotina vertinant teismuose gautų bylų srautus išskirti bylų skaičius *pagal atskiras bylų kategorijas bei įvertinti jų skirtumus*. Iš bendro baudžiamųjų bylų skaičiaus išskirti, koks skaičius (procentas) bylų yra nagrinėtinų pagal bendrąsias proceso taisykles (su prokuroro kaltinamuoju aktu) ir kiek – dėl teismo baudžiamojo įsakymo išdavimo; iš bendro civilinių bylų skaičiaus išskirti, koks skaičius (procentas) bylų yra nagrinėtinų ginčo teisenos tvarka ir kiek – dėl teismo įsakymo išdavimo, taip pat papildomai – ir ypatingą teisena, supaprastinto proceso tvarka nagrinėtiną bylas. Procentinė išraiška parodys, kokiuose teismuose yra didžiausia ir mažiausia proporcija tarp sudėtingų ir nesudėtingų bylų (pvz., civilinių bylų atveju – koks santykis tarp bylų, nagrinėtinų pagal ginčo teisenos taisykles, ir dėl teismo įsakymų išdavimo, baudžiamųjų bylų atveju – tarp bylų, nagrinėtinų pagal bendrąsias proceso taisykles, ir dėl teismo baudžiamojo įsakymo išdavimo).

Taip pat Komiteto nuomone, darbo krūvių lyginamosios analizės atlikimo tikslu, gali būti atsižvelgiama ir į gautų bylų teisinį turinį (sudėtingumą). Bylų sudėtingumui įvertinti, galėtų būti naudojami Darbo krūvio teismuose skaičiavimo tvarkos aprašo priede nustatyti bylų sudėtingumo koeficientai. Pvz., pagal kai kurių apygardų teismų jau taikomą praktiką, naudojant ne tik pagal bylos šablona, bet ir bylos potipį (supaprastintas procesas, ypatingoji teisena civilinėse bylose, baudžiamųjų bylų vykdymo procese, ANK bylose) LITEKO išfiltruoti gautų bylų skaičių ir padauginti iš tam bylos tipui (potipiui) priskirto sudėtingumo koeficiento. Apskaičiavus tokias *svertines* bylas, galima palyginti, kiek tokių bylų tektų vienam teisėjo etatui ir kiek jų teko kiekvienam faktiškai dirbančiam teisėjui.

Dėl neišnagrinėtų bylų likučio susidarymo priežasčių ir vidutinės bylų nagrinėjimo trukmės vertinimo laikotarpio pradžioje ir pabaigoje vertinimo

Teismas klausia, kokia metodika remiantis analizuoti 6 mėnesių laikotarpio bylų likučio susidarymo priežastis; kaip įvertinti kriterijų *vidutinė bylų nagrinėjimo trukmė vertinamo laikotarpio pradžioje ir pabaigoje*, jei apylinkių teismų administracinės veiklos priežiūros subjektui nesuteikti įrankiai ir metodika tokius duomenis generuoti ir įvertinti.

Pagal Nuostatų 14.2 punktą, teismas duomenis apie bylų, kurių nagrinėjimas teisme gruodžio 31 d. duomenimis užsitęsė ilgiau kaip metus, *užsitęsusių bylų nagrinėjimo priežastis* bei jų šalinimo veiksmus pateikia tiesioginiam išorinio teismų administravimo subjektui ir Teisėjų tarybai. Taigi, išorinis administratorius turi galimybę gauti ir išanalizuoti apylinkių teismų kasmet pateikiamus duomenis apie likučio gruodžio 31 d. susidarymo priežastis, t. y. už 12 mėnesių ataskaitinį laikotarpį. Jei likučio susidarymo priežasčių nagrinėjimas, vertinant darbo krūvio tolygumą už 6 mėnesių ataskaitinį laikotarpį, teismui sukelia neproporcingai dideles personalo darbo laiko sąnaudas, siūlytina atlikti užsitęsusių bylų patikrinimus kiekvienais kalendoriniais metais, t. y. tikrinti visų teismo rūmų ilgiau negu 1 metus nagrinėjamas bylas, tai pavedant atlikti išorinio administratoriaus įsakymu paskirtiems apygardos teisėjams. Tokių patikrinimų metu nustačius netinkamo apylinkių teisėjų organizacinio darbo ar bylų vilkinimo faktų, siūlytina bylų likučio metų pabaigoje susidarymo priežastis analizuoti ir vertinant darbo krūvio tolygumą už 6 mėnesių laikotarpį.

LITEKO generuojamose statistinėse ataskaitose vidutinė bylų nagrinėjimo trukmė apskaičiuojama tik iš išnagrinėtų per atitinkamą ataskaitinį laikotarpį bylų, t. y. neišnagrinėtos bylos nėra įtraukiamos. Taigi, šis Nuostatų 21¹.1.3. papunktyje nurodytas duomuo turėtų būti suprantamas kaip rodiklis, parodantis *išnagrinėtų bylų vidutinę trukmę*. Teismų prašymu, NTA šiuos duomenis apie vidutinę bylų išnagrinėjimo trukmę sugeneruoja ir teikia teismams kartu su kitais statistiniais pjūviais, pvz., teismo statistinėse ataskaitose.

Dėl padėjų skaičiaus, jų pokyčio nurodytu laikotarpiu vertinimo

Teismas klausia, kokiais kriterijais vadovaujantis vertinti teisėjų padėjų skaičiaus pokytį - ar, kaip ir teisėjų skaičiaus vertinimo atveju, būtina įvertinti informaciją apie ataskaitiniu laikotarpiu teisėjų padėjų neužpildytų etatų skaičių bei ilgalaikį jų nebuvimą darbe (pvz. vaiko priežiūros

atostogos); kokia tokių atostogų, nedarbingumo ir kt. ilgalaikio nebuvimo trukmė yra atskaitos taškas; ar ir toliau lieka galioti teismų bendruomenės susitarimas, kad teisėjo padėjėjo darbo krūvis prilyginamas pusei teisėjo darbo krūvio ir kt. klausimai.

Sprendžiant dėl poreikio vertinti teisėjų padėjėjų skaičių, pirmiausia reikia įvertinti apygardos apylinkių teismuose finansuojamų padėjėjų skaičių, ar apygardos teismo veiklos teritorijoje veikiančių apylinkių teismų padėjėjų skaičius finansuojamas proporcingai tolygiai, kiek iš finansuojamų etatų yra užimti. Teisėjų padėjėjų etatų užpildymo proceso efektyvumas tiesiogiai priklauso nuo teismo kanclerio tarnybos organizuotumo. Padėjėjų ilgalaikio nedarbingumo problemos gali būti sprendžiamos priimant pakaitinius valstybės tarnautojus ar kitais būdais. Todėl vertinant teisėjų darbo krūvį, siūlytina neatsižvelgti į finansuojamų, bet ataskaitiniu laikotarpiu ilgą laiką neužimtų teisėjų padėjėjų etatų skaičių, jei teismas nesiėmė priemonių padėjėjų trūkumui išspręsti (pvz., laiku neorganizavo konkurso į atsilaisvinančio (laisvo) padėjėjo pareigas). Kaip ilgalaikį nebuvimą darbe siūlytina vertinti atvejus, kai teisėjo padėjėjas faktiškai nedirbo daugiau nei pusę ataskaitinio laikotarpio (pvz., iš 6 mėnesių nebuvo dirbta daugiau nei 3 mėnesius).

Duomenų, pagrindžiančių poreikį keisti teismų susitarimą dėl teisėjo padėjėjo indėlio svorio, nėra, todėl siūlytina vertinti laikantis santykio, kad vieno teisėjo padėjėjo darbo krūvis prilyginamas pusei teisėjo darbo krūvio.

Komitetas papildomai pažymi, kad apylinkių teismai skiriasi teismo rūmų skaičiumi, nustatytomis teisėjų specializacijomis, nagrinėtinų bylų specifika (pvz., teismo rūmai, į kurių veiklos teritoriją patenka įkalinimo įstaigos, pasienio zonose esantys teismo rūmai), todėl nustatyti bendrą, t. y. visiems apygardų teismams vieningai taikytiną metodiką vertinant apylinkių teismų darbo krūvio tolygumą, nėra tikslinga. Išorinis administratorius, įvertinęs Nuostatų 21¹ punkte nustatytus kriterijus, apygardos teritorijoje veikiančių apylinkių teismų veiklos specifiką, teisėjų atrankų operatyvumą, finansuojamų teisėjų padėjėjų skaičių bei kitas individualiai susiklosčiusias aplinkybes atitinkamuose apylinkių teismuose, vertina darbo krūvio tolygumą ir vidinių administratorių priimtus sprendimus tolygumui užtikrinti savarankiškai.

Komitetas siūlo aukščiau išdėstytus paaiškinimus pateikti Klaipėdos apygardos teismui kaip Teisėjų tarybos rekomendacinio pobūdžio nuomonę dėl Teismui kylančių klausimų išorinio teismų administravimo srityje. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad sprendžiami klausimai gali būti aktualūs ir kitiems apygardų teismams, siūlytina Teisėjų tarybos nuomonę adresuoti ir kitiems apygardų teismams.

Komiteto koordinadorius

Algimantas Valantinas

TEISĖJŲ TARYBA

Protokolinis nutarimas

2021 m. balandžio 30 d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 120 straipsnio 17 punktu, Administravimo teismuose nuostatų, patvirtintų Teisėjų tarybos 2015 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 13P-140-(7.1.2) „Dėl Administravimo teismuose nuostatų patvirtinimo“ 21 punktu,

išnagrinėjusi Klaipėdos apygardos teismo (toliau – Teismas) 2020 m. gruodžio 14 d. raštą Nr. 11-363 „Dėl išankstinės nuomonės (metodinių rekomendacijų apygardų teismams) pateikimo“,

atsižvelgdama į Teisėjų tarybos Teismų administravimo komiteto (toliau – Komitetas) 2021 m. kovo 31 d. raštą Nr. 5TV-3-(7.6.6) „Dėl darbo krūvio tolygumo apylinkių teismuose vertinimo“,

Teisėjų taryba **n u t a r i a:**

pritarti Komiteto nuomonei ir siūlymams, išdėstytiems 2021 m. kovo 31 d. rašte Nr. 5TV-3-(7.6.6), bei pateikti šiame rašte išdėstytus paaiškinimus kaip rekomendacinio pobūdžio Teisėjų tarybos nuomonę apygardų teismams.

Pirmininkė